

De dominantie factor

De dominantie factor

Verbeter je leervermogen door het kennen
van je dominante oog, oor, hand, voet en hersenhelft

Carla Hannaford

De dominantie factor – Carla Hannaford

Oorspronkelijke titel: The Dominance Factor

© 2011, 1997 Carla Hannaford

© 2011, 1997 illustraties: Great Rivers Books, Salt Lake City, Utah, USA

© 2020 Nederlandse editie: Uitgeverij Panta Rhei, Katwijk aan Zee

Vertaling uit het Engels: Monique Huizen

Grafische verzorging: Michel de Boer

ISBN 9789088402197

NUR 190

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding	7
1. Wat zijn dominantieprofielen?.....	12
2. Dominantieprofielen bepalen	32
3. De 32 dominantieprofielen	47
4. Het hele plaatje	116
5. Dominantieprofielen in menselijke relaties	129
6. Dominantieprofielen en onderwijs	141
Appendix	
Bijlage A: De werking van een spiertest.....	157
Bijlage B: Leermiddelen en strategieën	161
Verdere bronnen van informatie.....	167
DomiKnow voor eigen gebruik	169
Over de auteur	171
Over de boeken van Carla Hannaford.....	172

Inleiding

Vanwege de oneindige variatie in de manier waarop individuele mensen zijn samengesteld, moet worden aangenomen dat de gevoelige eigenschappen van een persoon, zoals zijn of haar vingerafdrukken, nooit gelijk kunnen zijn aan die van een ander. Het is daarom waarschijnlijk dat er geen enkele persoon bestaat of ooit zal bestaan, die identiek is aan een ander. Als uniekheid een onmisbare vereiste zou zijn voor een evoluerende samenleving, zou iedere persoon onmisbaar zijn.

Paul MacLean, The Triune Brain in Evolution¹

We zijn ons allemaal bewust van de enorme diversiteit van mensen. Die diversiteit maakt elk individu uniek. Maar ook interessant, hinderlijk, een genot, frustrerend en een mysterie, ten opzichte van onze eigen specifieke aard. Opvoeders en psychologen hebben systemen ontwikkeld om diversiteit te identificeren en te generaliseren om ons beter te begrijpen. Zulke systemen (bijvoorbeeld de Meyers-Briggs Index, het 4MAT-Model van Bernice McCarthy, Rita en Kenneth Dunn's Leerstijlenmodel, Enneagrammen en De Meervoudige Intelligentietheorie van Howard Gardner), zijn nuttig bij het bekijken van de menselijke natuur en de verscheidenheid in leerstijlen. Een goed begrip van leerstijlen is handig voor het plannen van educatieve- en trainingsprogramma's en voor een beter inzicht in individueel gedrag. In mijn onderzoeks- en counseling werk maakte ik gebruik van een leerstijlbeoordelingssysteem genaamd "dominantieprofielen".

Deze methode voor het meten en karakteriseren van leerstijlen werd oorspronkelijk ontwikkeld met behulp van de spiertesten uit de toegepaste kinesiologie. De dominantieprofielen brengen de laterale dominantie van ogen, oren en handen in relatie tot de dominante hersenhelft in kaart. Deze patronen van laterale dominantie hebben grote invloed op de manier waarop informatie inwendig door een individu wordt verwerkt. Ze bepalen de manier waarop een leerling het liefste leert.

Mijn ervaring met dominantieprofielen

Vanaf 1986 werk ik, in mijn baan als counselor voor risicoleerlingen op de middelbare school, met deze methode om dominantieprofielen vast te stellen. De hieruit voortgeko-

1 MacLean, Paul. The Triune Brain in Evolution: Role in Paleocerebral Functions. NY: Plenum, 1990.

men nieuwe zelfkennis veroorzaakte regelmatig een zucht van verlichting bij de betreffende leerlingen. Ze begrepen eindelijk waarom ze zowel academisch als persoonlijk moeilijkheden ondervonden in hun leven. De profielen van de geteste leerlingen waren ten eerste simpelweg niet geschikt voor het huidige onderwijscurriculum. Hun profiel maakte het ten tweede moeilijk voor hen om te communiceren, wanneer ze gestrest waren en ten derde toonde het nieuwe inzicht de leerling dat de moeilijkheden niet permanent of pathologisch waren. Terwijl ik met de studenten en hun docenten de individuele profielen verkende, werkten we samen om succesvolle methodes te creëren.

Toen ik begon te werken met dominantieprofielen was dat bijzonder interessant. Als neurofysioloog die ook met kinderen werkte, vond ik de fysiologische basis van de profielen fijn. Met dit fysiek afgeleide systeem is gemakkelijk te werken. Hiermee kon ik de organisatie van de hersenen, lichamen en zenuwstelsels van mijn studenten beter begrijpen. Als wetenschapper en leraar was de directe koppeling van leerstijlen aan het lichaam-geest-systeem van de leerling logisch. Dominantieprofielen hielpen mijn studenten en hun docenten om hun unieke sterke punten en moeilijkheden objectiever, flexibeler en met dieper begrip te zien. In mijn werk met dominantieprofielen met vele leerlingen en leraren, kreeg ik toegang tot nieuwe en constructieve inzichten in individuele mensen. Door het toepassen van de dominantieprofielen stopt het uitdelen van labels die de kijk op leerlingen en hun potentieel beperken.

Na eerder te hebben gewerkt met de Meyers-Briggs Index, het leerstijlenwerk van Dunn en Dunn en het 4MAT-systeem van Bernice McCarthy, vond ik het werken met dominantieprofielen door middel van spiertesten bijzonder interessant en nauwkeurig om toegang te krijgen tot leer- en gedragsstijlen. Laterale dominantiepatronen hebben verstrekkende gevolgen voor ons gedrag. Van hoe we omgaan met onze relaties tot hoe we werken, spelen en leren in nieuwe of stressvolle situaties. Het in kaart brengen van leervoorkeuren leert ons op concrete manieren de verwerkingsmethoden van elk individu te respecteren en te ondersteunen. Maar ook het kennen van ons eigen profiel helpt ons om succesvoller te zijn in al onze relaties, ons leren, ons werk en zelfs ons spel.

Tijdens het publiceren van mijn bevindingen, met daarbij praktische manieren om deze te gebruiken, heb ik de verschillen tussen de dominantieprofielen verfijnd en verduidelijkt. Ik heb ook mijn best gedaan om de neurofysiologische basis van deze variaties te belichten. Door deze verschillen te presenteren in woord en beeld, werd het materiaal zowel voor de leek als voor de professional begrijpelijk. Het is voor mij belangrijk geweest om de methoden voor het bepalen van de profielen te vereenvoudigen zonder ze te vervormen. Daarnaast heb ik strategieën ontwikkeld om te profiteren van de informatie die deze profielen opleveren. Ik ben doorgegaan met het steeds groter wordende neurowetenschappelijk en educatief onderzoek en ik heb enorm geprofiteerd van de observaties en bijdragen van veel collega's. Dit boek is een compilatie van het

beschikbare onderzoek tot nu toe, gepresenteerd in een bruikbaar formaat. Ik denk dat studenten, ouders, docenten, begeleiders, zakenmensen, atleten, artiesten en koppels veel baat zullen hebben bij deze informatie.

Waarom scholen kennis moeten hebben over dominantieprofielen

De gevolgen van deze bevindingen reiken verder dan individuele mensen. In de loop der jaren was één van de vele patronen die ik waarnam een ontmoedigende tegenstrijdigheid tussen de onderwijspraktijken op school en de leerstijlen van een meerderheid van de studenten. Over het algemeen verwachten scholen van leerlingen dat ze op een bepaalde manier leren. Leerlingen die niet bij dit type passen, worden vaak als inferieur beschouwd, terwijl zij alleen een andere leerstijl hebben. Toen ik begon met het systematisch observeren van studenten, vond ik een direct verband tussen de labels die scholen aan deze studenten gaven, zoals hoogbegaafd en begaafd en het speciaal onderwijs, en hun dominantieprofielen.

Ik ben van mening dat de tegenstelling tussen de instructiemethoden op scholen en de verschillen in individuele dominantieprofielen één van de vele factoren kan zijn, die bijdragen aan de hedendaagse toename van leerstoornissen zoals ADD, ADHD, dyslexie en emotionele beperkingen. We hebben de neiging mensen te labelen zonder rekening te houden met hun normale, onderliggende profielen. Dit boek is niet alleen geschreven met het individu in gedachten, maar gaat ook in op het huidige schoolbeleid. In hoofdstuk 6 is een onderzoek opgenomen dat ik heb uitgevoerd om de gewoonte van scholen om bepaalde leerlingen verkeerd te karakteriseren, te objectiveren. Hopelijk is deze informatie nuttig voor leerkrachten en schoolbestuurders, maar ook voor ouders en kinderen die vaak op misleidende en contraproductieve manieren zijn gelabeld.

Dominantieprofielen werden een waardevolle aanvulling op mijn eigen counseling-werk met leerlingen uit het speciaal onderwijs en kinderen met emotionele beperkingen. Door het gebruik van de dominantieprofielen in de Individuele Educatie Programma's (IEP's), werd het begrip van elk individueel kind voor zijn of haar unieke manier van leren ondersteund. (NB: De bedoeling van het Individuele Indicatie Programma (IEP) is om het educatieve doel voor het hele jaar op te stellen, voor elk individueel kind. Het is een overeenkomst tussen de leraar, de counselor en de ouder van het kind.) De dominantieprofielen gaven de ouders en leraren ook inzicht in hoe ze de leerstijl van ieder kind konden benaderen en respecteren.

Hoe deze kennis een leven veranderde

Een voorbeeld van de kracht van deze kennis wordt levendig geïllustreerd in de volgende ervaring. Ik gebruikte de dominantieprofielen voor het eerst in mijn werk als counselor. Het gebeurde tijdens een IEP-bijeenkomst die ik had met een alleenstaande vader. Zijn tienjarige zoon zat sinds drie jaar in het speciaal onderwijs. Gedurende die periode was de vader twee keer per week naar het kantoor van de decaan geroepen om het gedrag van zijn kind te bespreken. Het ging meestal over ruzies op de speelplaats waarbij de jongen betrokken was. Dus toen deze vader naar onze afspraak kwam verwachtte hij het ergste.

Ik had een dominantie beoordeling gedaan met zijn zoon, waaruit bleek dat hij een L-Profiel had. Ik legde uit dat zijn zoon het soort leerling was, die informatie verwerkte met interne beelden. Dat hij het hele plaatje én de emotie nodig had om een concept te begrijpen, en dat hij moest bewegen om informatie te verankeren. Profiel L-leerlingen hebben een groot potentieel voor creatief en intuïtief denken, maar ze kunnen onder stress moeite hebben om hun gedachten en gevoelens uit te drukken. Om deze bezorgde vader gerust te stellen, deelde ik mijn vermoeden dat Albert Einstein een Profiel L leerling was. Ik vermoedde dit omdat de grote wetenschapper pas op zevenjarige leeftijd goed kon praten en later in zijn leven vaak verwees naar zijn innerlijke, beeldrijke inspiratie die zijn baanbrekende inzichten had veroorzaakt. Toen ik dit profiel aan de vader liet zien en hem uitlegde dat zijn zoon meer potentie had dan hij of andere mensen wisten, veranderde het gezicht van de man volledig.

Met tranen in zijn ogen vertelde hij me dingen over zijn zoon die hij nooit aan de decaan of iemand anders had kunnen vertellen. Hij vertelde me hoe zijn zoon het jaar ervoor na Kerstmis alle vuilnisbakken had doorzocht om snoeren van afgedankte kerstboomverlichting te verzamelen. Hij bedraadde de kerstlampjes allemaal opnieuw en koppelde dit systeem aan zijn stereo-installatie, zodat wanneer een bepaalde toon klonk, een bepaald licht zou knipperen. Zijn zoon had ook een marathon gelopen voor een lokale liefdadigheidsinstelling, en finishte eerder dan veel goede hardlopers die veel ouder waren dan hijzelf.

Deze vader nam een dieper inzicht over zijn zoon, als een heel mens met een groot potentieel, mee naar huis. Omdat we tijdens het schooljaar met integratieve activiteiten werkten, namen de gevechten op het schoolplein waarbij de jongen betrokken was sterk af en stopten ze uiteindelijk met Kerstmis. Ik had het geluk een paar jaar geleden deze trotse vader en zoon weer tegen te komen. De zoon is nu zeer succesvol, hij draagt veel verantwoordelijkheid op zijn werk en is bezig met een vervolgopleiding.

Dominantieprofielen zijn makkelijk toe te passen en geven ons belangrijke informatie om onszelf en anderen te begrijpen in onderwijssituaties, in onze relaties met partners, gezinnen, ouders en kinderen, in werksituaties en bij creatieve inspanningen.

Door de dominantie van hersenhelften, ogen, oren, handen en voeten te beoordelen, komen we tot 32 mogelijke profielen. Dit zijn allemaal perfecte leerstijlen en, zoals Paul MacLean zei, onmisbaar voor een evoluerende samenleving.

Gebruik deze profielen als methode om te begrijpen dat alle mensen leren, handelen en reageren op hun eigen specifieke manier en in hun eigen specifieke tempo. Hopelijk zal dit een bron van informatie geven over de menselijke diversiteit, waardoor we allemaal onze medemensen met compassie kunnen respecteren.

Ik hoop dat dit werk ons helpen kan om de waarheid, dat ieder van ons een onmisbaar onderdeel is van een zich ontwikkelende creatieve mensheid, diepgaand te begrijpen.